

Aneemonen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 2 2012

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Rapport från Riksstämman	5
Svampar från Broby äng	8
2 mil och 1 km i nya vandringskängor	12
VTOL Vertikal Take Off and Landing	14
Vibysjön – en tillbakablick	15
Bananflugornas hämnd	16
Tre fjärilar	17
Rovfåglar över "savannen"	18
Från sommarens utflykter	20
Mer information med e-post!	22
Höstprogram 2012	23

Framsidan: En svamp från Broby äng. Mera på sid 8

Honungsskivlingar *Armillaria* sp.

Vi räknar med fem olika arter av honungsskivlingar i Sverige. Samtliga svåra skadegörare, eftersom de angriper stubbar, rötter, levande och döda träd, samt begravnad ved av löv- och barrträd. Uppträder både som parasiter och saprofyter och orsakar svår vitröta i angripet virke. Användes förr som matsvamp, men har under senare år orsakat förgiftningar, och nu har honungsskivlingar förlorat sin status som matsvamp.

Hallsbergs Naturskyddsförening

www.naturskyddsforeningen.se/hallsberg

Kontaktpersoner:

Ingela Wallin 0582-161 53

Arne Holmer 0582-407 58

På vår hemsida finns
förutom programmet länkar och bilder från olika aktiviteter.

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Vi närmar oss augusti och här sitter jag på verandan i Kullavik, två mil söder om Göteborg, och försöker fabulera ihop någonting. Solen skiner och badtemperaturen har stigit till 20 grader enligt tidningen, men ännu har jag inte badat en endaste gång i sommar. Badvattnet har legat på mellan 15-17 grader och det har inte precis inbjudit till några bad, tycker jag!

I år tar jag det väldigt lugnt! Det har inte blivit några resor alls utan bara dagsutflykter. Jag bor här på "landet" tillsammans med min gamla mamma, som i veckan fyllde 94 år. Då blev det en härlig smörgåstårta med räkor och lax och till efterrätt kaffe med prinsesstårta! Jag känner mig mätt ännu!

När jag är här på västkusten passar jag på att träffa gamla vänner, så det blir en och annan fest! Och så måste jag ju umgås med min bror och hans familj. De har en fantastisk trädgård, och de senaste fyra åren har en damm börjat ta form.

Den 6:e juni var det invigning, då alla som varit inblandade i projektet var där. På TV gräver de ett hål, lägger i en duk och häver i jord och så är det klart. Den här dammen är så sinnrikt konstruerad, så man kan till och med bada i den, medan gulfiskarna simmar mellan tårna! Den har förbindelse med grundvattnet genom en brunn och vattnet cirkulerar hela tiden. Denna trädgård är som en riktig oas med hur

mycket olika växter som helst att beskåda, det tar aldrig slut.

En kväll var jag med på en ekoxevandring. En stor skara människor samlades och vandrade ut i landskapet, för att skåda dessa gigantiska skalbaggar. Bland gamla ekar vid sjön Lygnern, som ligger i norra Halland, inväntade vi tålmodigt

skådespelet. Enligt guiden skulle de börja svärma när mörkret sänker sig. Vi väntade och fikade och väntade igen, men några skalbaggar dök aldrig upp, så länge vi var där. Men de hade några i ett akvarium, så vi fick titta på dem. En av skalbaggararna var visst vid liv, om än mycket trött!

Jag har gjort ett besök vid naturreservatet Näsbokrok vid Åsa, även det i norra Halland. Där möts man av klapperstensfält och klippor vid Kungsbackafjorden. Det finns ett antal bronsåldersrösen och vidsträckt ljunghed. En handikappsanpassad stig, där man kan ta sig fram med både rullstol och barnvagn, slingrar sig genom området. Det är verkligen en gudomligt vacker plats.

Lite kultur måste jag också ha. Nästan varje sommar besöker jag Gunnebo slott och deras utomhusteater. I år hade det tillkommit tak över publiken. Det tackar vi särskilt för. Det är inget kul, att sitta

där när det regnar. Årets föreställning heter "Ladykillers" med flera berömda skådespelare. Huvudrollerna innehås av Claes Malmberg och Ulla Skoog. Det är härligt att bli road en hel kväll, med så mycket att skratta åt.

Jag har även hunnit med ett par fantastiska konserter i kyrkor här omkring. I Hanhals kyrka fick jag lyssna till "En afton i Paris" med både piano och trumpet. I Särö kyrka framförde trion Psalva musik av bl.a. Bo Setterlind. Tre damer, som kunde spela diverse instrument.

Men så småningom kommer den "goa" hösten, och med den, programmet för Hallsbergs Naturskyddsförening. Jag hoppas, att alla kan hitta något som intresserar, och Ni är alla hjärtligt välkomna! Tag med Er vänner, grannar, bekanta och slut upp i vår förening!

Med tillönskan om en skön höst!

Ingela Wallin.

RIKSSTÄMMAN I FALKENBERG

15-17 juni 2012

Ingela Wallin

Fredag den 15:e juni tog Annemarie Pettersson från Askersundskretsen och jag tåget till årets Riksstämma, som gick av stapeln i Falkenberg. I Göteborg bytte vi till Öresundståget och fortsatte söderut. Vi hade hyrt en liten stuga vid Skrea camping och efter en massa bussåkande i Falkenberg var vi slutligen där. Havets vindar blåste in från väster och luften var skön att andas.

På kvällen tog vi en promenad för att lokalisera oss och få en matbit. Vi stannade till vid en pizzeria och åt en fantastiskt god pizza vid namn ”Skrea special”, eller något ditåt. Vi satt ute på altanen och njöt, samtidigt som det pågick fotboll inne på själva pizzerian. Sverige spelade mot något annat land och det var tjo och tjim.

Lördag morgon öppnade så stämman på Falkenberg Strandbad med havet precis utanför. Invigningen skedde till halländsk folkmusik, som spelades av ett par med fiol och klarinett. Tommie Fagerberg, ordförande för Hallands Naturskyddsförening, hälsade oss välkomna och han berättade lite om landskapet. Lax och hårginst är Hallands djur och blomma.

Pilgrimsfalk häckar på silon i Falkenberg och i år häckar även havsörn i kommunen och det är 120 år sedan sist.

Sedan var det Falkenbergs kommunalråd Mari-Louise Wernerssons tur att hälsa oss välkomna och berätta om kommunen och framtida miljöåtgärder. Hon nämnde även att Ullared, som inte ligger långt borta, förra året hade 4,5 miljoner besökare!

Två tjejer utklädda till jätteräka och glasål blev våra ciceroner under stämman. Och så var det dags för vår ordförande Mikael Karlsson, att äntra scenen. Honom hade de utsett till hammarhaj, han simmar lugnt i stim men bits när det gäller!

Swante Axelsson, generalsekreterare på Rikskansliet, ville vara en mokrill. Tydligt håller han på GAIS och så

Räkan och glasålen

tyckte han att västkusten var rätt sida av landet att vara på. Han är en rolig och lättsam man, när han talar. Svante avslutade sitt framförande med att citera Claes Erikssons dikt "Sista versen".

Den lilla svalan har ingen talan
vad gäller pratet om klimatet
och lejonhannen där på savannen
drar ingen slutsats om han utsatts

Och dromedaren är oerfaren
och håller klaffen som giraffen
och igelkotten och kaskelotten
och jättepandan håller andan

Ty den förmågan att lyfta frågan
har inte djuren i naturen
de är i klorna på människorna
vad gäller hotet emot klotet

Men inget händer, vi vrider, vänder
och trampar vatten i debatten
så ansvarsbiten för hela skiten
som vi snott åt oss, - ja förlåt oss
vill vi helst slippa, - vi kan väl tippa
den ansvarsdelen på kamelen
eller på svalan eller koalan
eller termiten kan få skiten?

Ja låt oss vara, vi vill ju bara
få slippa svara och förklara

Men hur vi vrider och byter sidor
är det ostridigt sedan tidigt
att skulden vilar på oss med bilar
och rymdraketer och poeter

Så låt oss hoppas att vi kan stoppas
och att behoven ändrar boven

Och att motad utrotningshotad
förbannad isbjörn från sitt ishorn
får oss att vila från det fossila
och hittar nyckeln nu till cykeln

Och att en jagad men starkt försvagad
besviken groda på Bermuda
får oss att tveka så vi blir veka
och slutar stövla runt och skövla

Och att en skärrad men gammal ärrad
begåvad gädda gör oss rädda
så vi blir spaka och tar tillbaka
vårt lilla mordhot mot vårt jordklot

Fältbiologerna Svante och Sara, som ville
vara havsutter och sjöstjärna, berättade
lite om sin verksamhet och att det på
sista tiden har startat fem nya klubbar.
Deras målsättning är att öka med 30 %.
Tänk om vi kunde ha Fältbiologer i
Hallsberg!?

Så småningom drog förhandlingarna
igång. Motioner hit, propositioner dit,

utskott fram
och val bak! Ja,
det är mycket
som ska hinnas
med under en
helg!

Fem per-
soner blev in-
valda som
hedersmedlem-
mar. Peter
Lindberg var
först ut. Han
har kämpat för
pilgrimsfalkens
överlevnad.
Björn Helander
har jobbat med
Projekt Havs-

örn. Bengt Ehnström har studerat insekter och just skalbaggar i skogen. Margareta Ihse har ställt upp för naturvården och kulturlandskapet. Till sist författaren Kerstin Ekman, som i sina böcker har skildrat naturen så fint, så man kan känna den och själv vara med där!

Lördag kväll var det dags för den stora festen, som skulle vara en Havsfest! Det är alltid så spännande att se vad det kan bli! Tanken var att man helst skulle klä ut sig. Där fanns allt från sjörövare till slemmiga maneter. Själv hade jag införskaffat nya kläder och det sker ju inte för ofta. Jag kan inte påstå, att det är min passion att handla, men vad gör man inte för den goda sakens skull? Jag hade köpt mig en blus i blått, som skulle symbolisera havet och vita byxor, som skulle vara havets skum! Låter det inte genomtänkt? Lite underhållning och så var det dags för middag! Jag älskar god mat och denna måltid kostade 425 kronor, så jag räknade med något helt fantastiskt! När man är vid havet, tycker jag att man äter fisk, och det finns så många olika goda varianter. Så var det dags! Förrätten var en tallrik jordärtskockssoppa, huvudrätten linser i rulle och efterrätten en klick rabarberkompott! Gissa vad jag tyckte om det?! 425

kronor!!! Numera serveras inte kött på Naturskyddsföreningens stämmor. Förra året fick man betala extra, om man ville ha kött. Hurra vad vi är bra! Jag älskar inte musslor, men jag vet att det är bra för naturen, och om de är rätt tillagade kan de faktiskt smaka riktigt gott. Alger har jag aldrig ätit, men det ska ju också gå. Musslor och alger kommer från havet, om man nu inte får äta fisk, och det var ju en Havsfest!

Och så började dansen, fullt ös! Ingen herre i min närhet ville svänga sina lurviga! Det var lite för mycket hejsan, hoppsan för oss gamlingar! Jag känner, att bäst före datum har gått ut för min del! Och jag som älskar att dansa!

Så var det söndag och förhandlingarna fortsatte. Mikael Karlsson valdes till ordförande för ännu en tvåårsperiod och även skattmästaren Bo Jönsson omvaldes.

På eftermiddagen tog så Annemarie och jag åter tåget och for hem till Hallsberg. Det är alltid roligt, att få vara med och höra hur tongångarna går. Nästa år kanske Du blir med?!

SVAMPAR FRÅN BROBY ÄNG

Sture Hermansson (bild och intro) och Karl Gustaf Nilsson (arttexter)

Området som senare blev Broby äng, vårt eget naturreservat i Viby, uppmärksammades först för sin rikedom på svampar. Och då menar jag inte kantarell och mild gulkremla eller andra matsvampar. Det är de många arterna av alla slags svampar som är Broby ängs rikedom. Har du tänkt på viken variation som ryms inom svampriket? Här finns en otrolig mångfald av former och färger,

och smaker och lukter. En del växer på marken, på levande träd eller tillsammans med en levande växt till bådas nytta, men de flesta lever på att bryta ned dött organiskt material, dvs. död ved, löv, gräs mm, i skogen. I Broby äng är hittills noterat över 400 arter svampar. Här försöker vi presentera en del av denna mångfald.

Lömsk flugsvamp *Amanita phalloides*

Växer i lövskogar och parker, under bok, ek och hassel. Lömsk och vit flugsvamp är Sveriges farligaste giftsvampar. De är dödligt giftiga och orsakar svåra skador på lever och njurar. Symptomen visar sig ofta många timmar efter förtäring. Lömsk flugsvamp har en frän honungsliknande lukt men en mild smak. Förväxlas ofta med ätliga gröna kremlor. En vit form av lömsk flugsvamp kan förväxlas med champinjoner.

Gul svampsnylting *Hypocrea chrysosperma*

Svampen bildar en mögellik, först blek, sedan gul till gulgrön mycelibeläggning på främst olika soppar och gör dessa oätliga. Gula svampsnyltingen visar sig främst tidigt på sommaren. Det är olyckligt eftersom vi då finner mängder av läckra finludna stensoppar och Karl Johanssvampar, som oftast är angripna av gul svampsnylting och förstörda.

Slingerticka *Cerrena unicolor*

Tämligen vanlig art i löv- och blandskog, främst i björkskog. Växer på stubbar och döda samt levande stående eller liggande träd av främst björk. En harmlös nedbrytningssvamp, som orsakar vitröta och hjälper naturen med att bryta ned ved. Känd från björk, vide, rönn, sälg och klibbal. Förväxlas ofta med borstticka och björkmussling.

Trollsmör *Fuligo septica*

Trollsmör är en av de vanligaste slemsvamparna. Svampen växer på murken ved, stubbar och barrmattor i skogsmark. Trollsmöret väcker alltid berättigad uppmärksamhet genom sin gula färg och klibbiga konsistens. Trollsmöret har också den egenheten att det kan flytta sig på sitt växtsubstrat. T.ex. på en murken grankotte i Hallsberg blev jag vittne till att svampen flyttade sig 4 cm över en natt.

Gyttrad röksvamp *Lycoperdon pyriforme*

Vanlig i löv- och blandskog, på stubbar och stammar av lövträd samt på i marken dolda vedrester. Vanligast av våra röksvampar. "Lärobok i naturlära för

folkskolor och folkskollärare-seminarier" Berlin, N.J. 1878 beskriver röksvamparna sålunda: "Käringsvampen är vit och rund och nästan som ett ägg. Då den ruttnat och man trycker på den. Då kommer liksom en rök fram".

Purpurskinn *Chondrostereum purpureum*

Skinnsvamp som är vanlig i lövskog på både levande och döda lövträd. Purpurskinnet orsakar vitröta på t.ex. lagrad björkved. Levande fruktträd och prydnadsbuskar, som angrips av purpurskinn kan drabbas av sjukdomen silverglans. Bladen blir mattgröna och får en tydlig bly- eller silverglans. Angripna grenar vissnar och ofta dör hela fruktträdet.

När stormen Gudrun drog fram i januari 2005 föll denna ek. på våren kunde man sedan se fruktkropparna av oxtungsvampen.

Oxtungsvamp *Fistulina hepatica*

Sällsynt parasit på rötter och levande stammar av ek. Orsakar brunröta i veden hos angripna ekar. Rödlistad svamp i kategorin missgynnad (NT).

Förr använd som matsvamp. Unga exemplar skars i skivor. För att urlaka garvsyran blötlades skivorna i mjölk under 12 timmar. Skivorna hårdstektes sedan som biffstek med lök. Kan ej rekommenderas!

2 MIL OCH 1 KM I NYA VANDRINGSKÄNGOR

Lena Borg

Den 26 maj 2012 var det dags för mig att gå min första etapp av Bergslagsleden. Det var den första etappen, alltså etapp 1 av 17, mellan Kloten och Gillersklack som skulle vandra av ett gäng på 9 personer. Jag var inte ensam om att för första gången vandra delar av Bergslagsleden, vi var fyra stycken som var riktiga nybörjare. En vecka innan det var dags att vandra tog jag mig till en sportaffär och efter 30 minuters råd från en expert hade jag ett par helt nya kängor i min hand. Jag hade räknat med att lägga ner en slant på rejäla kängor, men kanske inte fullt så mycket på ett par strumpor som skulle vara så bra enligt killen i butiken. Jag fick rådet att ha dubbla strumpor i kängorna, ett par tunna närmast foten och ovanpå dessa de dyra ullstrumporna. Jag skulle slippa skoskav om jag hade denna kombination av strumpor på fötterna lovade försäljaren, det har att göra med fysikens friktion skulle jag tro.

Eftersom jag själv inte vandrat så långa sträckor litade jag på honom, varför frånga goda råd? Att gå in kängorna var också något jag skulle göra, så jag knallade mellan köket och vardagsrummet, med dubbla strumpor, varav ett par tjocka i ull under ett par kvällar den veckan. Om det var varmt att gå inomhus med denna

mundering på fötterna? Nej, inte för mig, men då ska tilläggas att jag 360 dagar om året fryser om fötterna.

Tidigt på lördagsmorgonen denna soliga majdag slöt fem vandrare upp vid Konsum i Hallsberg och åkte i Ingers nya bil till Örebro. Där vi slöt upp med ett par bilar till, som även de var fyllda med vandrare. I bilen från Hallsberg till Kloten diskuterades bland annat antal etapper och mil på Bergslagsleden. Vi fyra som inte vandrat förut blev mäkta imponerade av att Inger nu var inne på sin *sjunde* Bergslagsled och då var det inte den sjunde etappen, nej, hon har vandrat alla 17 etapper sex gånger och var nu alltså inne på sin sjunde Bergslagsled. Jag började i huvudet räkna milen hon vandrat, en hel Bergslagsled är 28 mil, så 28x6... över 160 mil. Det är som vandra fågelvägen genom hela Sverige, från Treriksröset i norr till Smygehuk i söder, imponerande Inger!

Inger och Ulla vid Lilla Kroktjärn. Här tog jag även mitt första utomhusdopp för året

Jag har som mål att under mitt liv vandra hela Bergslagsledens, alla 18 etapper, *en* gång. Inger har gjort det sex gånger och är inne på sin sjunde, fantastiskt!

Vandringen startade i Kloten, som också är starten för Bergslagsleden som avslutas 28 mil söderöver i Stenkällegården i Tiveden. Vi nöjde oss denna dag med att steg för steg ta oss till Gillersklack. Under vandringen lärde vi känna varandra mer och mer, några av oss, bland annat jag, hade inte träffat någon av dessa trevliga vandrare förut. Vi pratade om kängor, matsäck, väder, ryggsäckar och mycket mer. När vi inte pratade med varandra, njöt vi av fantastisk natur. Vid Källtjärn klev vi ur skogen och in på en liten öppen plats. I ett litet syrenbuskage fick vi syn på ett kors och efter några sekunder kunde vi även se några kyrkbänkar och ett helt kyrkrum blev då synligt, om än i liten skala. Jag tycker kyrkor med dess inredning är ett fint arkitektoniskt inslag i vårt land, men fastän detta kyrkorum var rätt så igenväxt och kyrkbänkarna knappast sittbara är detta bland de vackraste kyrkorum jag upplevt, naturen slår det mesta!

Efter ett par timmars vandring kom vi fram till Åbostugan. Inne i stugan fanns en gästbok som vi skrev våra namn i. För den som inte orkade gå mer fanns möjlighet att inta rygggläde i en träsäng inne i stugan och sova kvar över natten. När vi fyllt våra magar med lite mellanmål och en stund senare gick vidare, var vi fortfarande nio stycken som vandrade, alltså lockade inte träsängen denna gång för någon av oss.

Ytterligare några timmar senare, vid Lilla Krokttjärn, vad det dags för lunch. Vi placerade ut oss på bänkar vid ett bord samt inne i vindskyddet och tog fram det ätbara. Nästan all mat smakar gott vid hunger, utomhus och i gott sällskap!

När jag kvällen innan vandringen packade ryggsäcken tänkte jag på att packa så lätt som möjligt, alla gram skulle ju bäras på ryggen i över 2 mil. SMHI hade lovat solsken och värme, så mycket vatten fick jag prioritera som packning. Pastasallad (som min älskade

mamma gjort åt mig, Tack mamma!), vägrade lite grann, men den skulle ju ätas upp efter ett par timmar och äta måste man ju. Regnkläderna hade jag faktiskt lämnat hemma, trodde stenhårt på SMHI:s väderleksrapport om uppehåll. Däremot hade jag lagt i badkläder, de väger ju inte så mycket. Man kan säga att jag böt ut regnstället mot bikinin i min packning, denna gång. Jag tycker så mycket om känslan *efter* ett bad utomhus att det är värt all kyla under själva doppet. I Lilla Krokttjärn tog jag detta års första utomhusdopp och det var kallt, men underbart skönt efteråt!

Efter cirka åtta timmars vandring nådde vi dagens mål, Gillersklack. Där blev vi bjudna på räktårta av Monica och Ulla som jag fick lära mig att man bjuder sina medvandrare på när man avverkat hela Bergslagsleden, med dess 17 etapper. Bra kämpat Ulla och Monica och tack för tårtan!

Nu kanske det är någon som undrar om jag fick skoskav efter 2 mil och 1 km i helt nya kängor, svaret är nej, det fick jag inte. Så nästa gång jag avverkar en etapp av Bergslagsledens 28 mil så känner jag mig helt lugn inför mina fötters upplevelse av många kilometer i dessa kängor, alltid med dubbla strumpor!

Vid målet i Gillersklack

VTOL VERTIKAL TAKE OFF AND LANDING

Sven Nederman

Rubriken är en (militär) flygteknisk term som kan uttydas: ett flygplans förmåga att starta och landa vertikalt dvs lodrätt.

I fåglarnas värld finns denna förmåga i varierande grad. Den avgörs i stort sett av kroppsvikten. Småttingar som lärkor, starar, sparvar, finkar etc. kan lätt lyfta nästan lodrätt för att undkomma ett predatorhot eller annan störning.

Snabbstart vid fågelmataren. Två blåmesar kämpar om den bästa platsen.

Foto: Sture Hermansson

Även något större fåglar som t.ex. skator, kråkor, duvor och måsar är duktiga i detta avseende. Det är en stor fördel att på detta sätt snabbt kunna sätta sig i säkehret i ett buskage eller högt träd. Tungviktare, som gäss och svanar behöver lång startsträcka och är följaktligen mer sårbara vid angrepp av större rovfåglar. Skogs-höns är också tunga klumpar som har svårt med "VTOL"-trixet men finns i en mer skyddad miljö. Lite svårare är det för fälthönsen.

En grupp fåglar som helt saknar denna förmåga är lommarna. Ingen har sett en lom flyga upp i ett träd. Boredet förläggs alltid nära vattenlinjen. När de behöver sätta sig i säkerhet sker det alltid i vattnet, genom att dyka och simma långa sträckor under vattnet. Tänk på det när du är vid stranden eller ute med båt i en sjö där det kan finnas häckande lom så du inte kommer nära en boplat. De är mycket störningskänsliga och kan överge en påbörjad häckning. Se min skrivning "Lommen som försvann" Anemonen nr 2 2011.

En storlomfamilj. När de ska flyga behöver de en lång startsträcka

VIBYSJÖN — EN TILLBAKABLICK

Karl Gustaf Nilsson

Hallsbergs biologiska förening hade våren 1972 en fågelexkursion till Vibysjön. Men intresset var lågt. Endast Per Bengtson och jag deltog. Vi skådade fågel från tornet en god stund i den vackra värkvällen. Rätt som det var, utbrast jag: "Där kommer en häger!" Per sade ingenting och såg fundersam ut. När hägern kom närmare, sade han: "Det måste vara en natthäger!"

Visst var det en natthäger. Det var första gången, som denna sydeuropeiska art visade sig i Närke. Vi fick senare veta, att natthäger observerats en vecka senare vid Velandasjön och fjorton dagar senare vid Oset.

Jag var några år senare, 29 maj 1976, en tidig morgon på väg till Lindbacka i norra Viby för att inventera floran. Strax före avtagsvägen till Körtingsberg flög en blåkråka över vägen framför bilen.

Det går inte, att vandra genom Lundby äng, utan att lägga märke till Prästtallen. Det kan vara Närkes grövsta tall. Omkretsen var 1976, 378 cm, 130 cm över mark och 2011 hade den ökat till 427 cm.

Dåvarande miljöinspektören i Hallsbergs kommun Bo Ståhl fick hösten 1994 veta, att Strängnäs stift tänkte avverka den gamla skogen mellan Lundby äng och Vibysjön. Han kontaktade då stiftsjägmästaren och framhöll områdets stora naturvärde. Han lyckades få jägmästaren, att skjuta på avverkningen och lovade att återkomma med en inventering av svampfloran i området.

Bo Ståhl bad mig, att göra svampinventeringen. Jag besökte området den 15 och 17 november.

Tillsammans med några av mina tidigare uppgifter så listades 108 olika vedlevande och 5 arter ur kategorin övriga svampar.

Om det var svamparna eller något annat som avgjorde, vet jag inte. Men skogen blev kvar.

Bo Ståhl låg också bakom den vandringsled, som röjdes upp mellan Prästgården och Lundby äng 1995. Vandringsleden underhölls inte. Den växte igen och är numera delvis helt oframkomlig.

Det finns nu planer på, att göra skogsremsan mellan landsvägen och Vibysjön från fågeltornet till Körtingsberg till naturreservat. Det är bra. Då kanske den gamla skogen mellan Lundby äng och Vibysjön blir bevarad.

Litteratur:

Viberud, B. 1961: Vibyboken. Kumla tryckeri.

Björkvi, S. & Forslund, T. m.fl. 1974: Vibysjöområdet 10 år 1964 - 1973. Stencilerad skrift.

Nilsson, K.G. 1978: Kärleväxter i Vibysjön. Hallsbergs kulturnämnd. Närke Tryck AB.

*En natthäger från Japan
Foto: "Alpsdake"/Wikipedia*

BANANFLUGORNAS HÄMND

Sven Nederman

I april månad 2011 deltog jag i Naturskyddsföreningens länsstämma i Örebro. Efter stämmans slut blev deltagarna inbjudna till trädgårdsmässan i mässlokalen vid brandstationen, så jag begav mig dit.

Där fanns mängder av växter mest avsedda för dem som har trädgårdsland, men då jag inte har det fastnade jag i stället för en liten växt planterad i kruka. Den benämndes vara "köttätande" och hade grova bladstjälkar försedda med taggar i kanterna påminnande om glupska käftar. Dess latinska namn är DIONAEA och den härstammar från Sydamerika. På min fråga vad man skulle mata den med svarades att den fångar flugor som alltid finns i omgivningen. Jag tyckte det skulle vara spännande att ha en sådan växt så jag spenderade en 50-lapp och tog med en kruka hem och placerade på en fönsterbräda.

Efter en tids studie av växten visade det sig att några flugor eller andra insekter att livnära sig på fanns inte i min lägenhet. Växten började se moloken ut så jag insåg att något radikalt måste göras. Vid besök i Nettobutiken observerade jag att i bananhyllan vimlade det av små flugor, troligen bananflugor.

Jag lyckades linda in ett tiotal i ett plaststycke och smuggla förbi kassörskan. Väl hemma med detta tejpadе jag ihop plasten som en påse med krukan med "köttätaren" och flugorna instängd inuti och trodde att problemet därmed var löst.

Jag trodde fel. Växten vissnade och dog. Det som inte dog däremot var bananflugorna. De kunde förstås smita ut ur plasten och föröka sig. Våldsamt. Det var bananflugor överallt, i fönstren, i håret, i maten. Jag andades bananflugor. Ett ny radikal åtgärd var nödvändig. Det blev något som D H Fransiskus skulle ha fördömt, dammsugaren. Efter någon vecka med dammsugaren en halvtimme om dan blev förhållandena åter drägliga. Men slut på bananflugorna blev det inte. Det kan gå ett par dagar utan att jag ser några men sen kommer det några stycken från något gömställe. Ännu i denna dag, efter femton månader. Då gäller det att ta dem direkt annars är det snart tillbaka på ruta noll. Äppelcidervinäger och bananätel har en viss effekt så kanske om något år?

Sens moral: Den som för sitt eget nöjes skull utsätter andra varelser för lidande och död blir bestraffad!

Foto: Stefano Zucchini/Wikipedia

En Dionaea, Venus flugfälla, som just fångat en blomfluga

Bananfluga.

Foto: André Karwath/Wikipedia

TRE FJÄRILAR

som (förmodligen) finns i varje trädgård

Sture Hermansson

Rapsfjäril

Vår vanligaste fjäril. Den där vita fjärilen som flyger överallt. Den har två generationer under året och flyger hela sommaren.

Ängssmygare och mindre tåtelsmygare

Dessa fjärilar är mycket lika varandra, små orangefärgade snabba insekter som man kanske inte ens tar för fjärilar första gången. Ängssmygaren flyger från slutet av maj till första veckan i juli, medan tåtelsmygaren tar vid därefter.

I trädgården

Alla dessa tre arter är vanliga i trädgårdar, även om du måste titta lite närmare för att upptäcka de små "smygarna". De dras gärna till kryddväxter som pepparmynta lavendel, timjan m.fl.

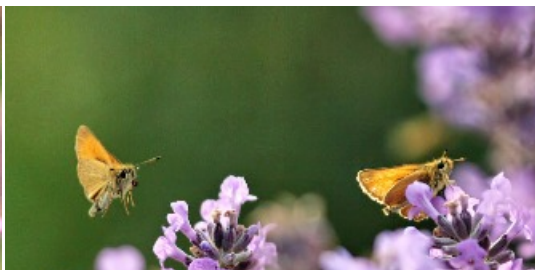
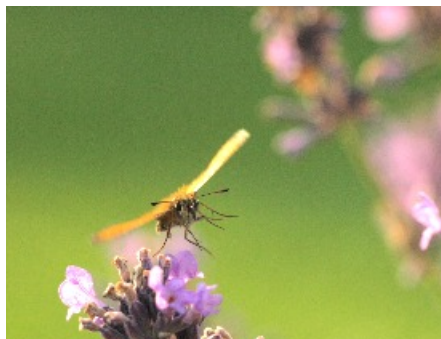

Rapsfjärilen är vit med mörka ribbor på vingarna

En rapsfjäril siktar in sig på en lavendel

Ängssmygaren t.v. har ljusa fläckar på vingarna medan tåtelsmygaren saknar fläckar

Mindre tåtelsmygare som flyger omkring i lavendeln.

ROVFÅGLAR ÖVER "SAVANNEN"

Sture Hermansson

Utanför vårt hem i västra Hallsberg öppnar sig jordbruksmarken. Sedan några år har odlandet på Hallsbergssidan av Storån upphört och marken ligger i träda. De första åren slogs trädan en gång på eftersommaren, men senaste åren har även den slåttern upphört.

Sork

Trädan förvandlade området till viltåker där sorkarna förökade sig till tidigare okända nivåer. De båda snörika vintrarna vi hade före den senaste var också gynnsamma för de små gnagarna. Under snön var det varmt och skyddat. Senaste vintern var emellertid "normal", med mildperioder insprängda bland kallperioderna. Sorkarna fick stora problem och antalet rasade, både här och i andra delar av Sverige.

Rovfåglar

För vår del var det mer sork än vi önskade, särskilt när de upptäckte att vårt trädgårdsland innehöll läckra matbitar, men vi har kunnat glädja oss åt att beskåda de rovfåglar som sorkarna lockat hit. Sorkarnas minskning i år har också gett rovfåglarna problem, men ännu jagar de över fälten. Frågan är hur häckningen lyckats i år.

En fjällvråk har övervintrat här de senaste två vintrarna. Drar mot norr på våren.

Tornfalken spanar från en punkt högt upp.

Jordugglan jagar i dagsljus, men mest i kvällning och tidig morgon.

Endast hanen är blå hos den blå kärrhöken, men båda könen har den vita fläcken framför stjärtroten

De blå kärrhökarna jagade över fälten ett par veckor i början av april, innan de flög vidare norrut till sina häckningsmarker. Här är en hona som återkom i juli.

Den blå kärrhökshanen är ännu ljusare på under- än på oversidan.

Honan av brun kärrhök är brun med gul hjässa och panna.

Den bruna kärrhöken är vår stamgäst. Särskilt hanen kan ses jaga över fälten hela dagarna. När den upptäcker ett byte störtar den rakt ner och griper sorken med klorna.

FRÅN SOMMARENS UTFLYKTER

Sture Hermansson

Skymossen 2 juni

Matsäck vid Stora byn. Vi gladdes åt Neovas besked att det inte blir någon torvbrytning på Skymossen.

Trystorp 28 april

Denna ek mätte 550 cm i omkrets 2007. Det gör den fortfarande.

Foto: Ingrid Ohlsson

Trädvandring 30 juni.

Hallsbergs äldsta oxel, ca 200 år gammal. Den är lätt att förbise där den står vid hembydsgården, men den stod på samma plats när Gården delades upp vid laga skiftet och hälften av husen flyttades bort.

Tomta hagar 25 maj

Daniel Gustavsson från länsstyrelsen berättar om salamandrar vid lägerelden. När vi skulle se själva salamandrarna drog årets pampigaste åskväder över Hallsberg.

Biotestsjön i Forsmark

För att studera varmvattnets påverkan på livet i havet gjorde man en sjö, biotestsjön i fjärden utanför Forsmarks kärnkraftverk. Sjön gjordes genom att bygga vallar mellan öar i fjärden. Uppvämt vatten från kärnkraftverket släpps nu ut via biotestsjön. 11 juli i år besökte vi sjön på en studieresa med studiecirkeln om vatten organiserad av Kumla naturskyddsförening.

Vid utloppet ur sjön samlas tydligen fisk. Där fanns nämligen flockar av fiskande fisktärnor.

Vid utloppet ur biotest sjön. I flödet till vänster på bilden kommer kylvatten från reaktor ett och två. I det högra från reaktor tre.

*Till vänster:
En fisktärna som fått napp. Två små fiskar av för mig okänd art*

Välkommen med ut!

I höst har vi ett varierat utflyktsprogram där vi hoppas att alla kan finna något som intresserar. Efter en utflykt i stövlar till en fläck med urskog och en lärorik utflykt med både mat- och giftsvampar kan du följa med på studiebesök hos

sprängmattetillverkare i Brändåsen eller berömd konstnär i Gällersta och avsluta med en mysig bildkväll i Kantakrogen på hembygdsgården.

Besök också gärna vårt stand på Hallsbergsmarken fredan 5 oktober.

Kärnskogsmossen 25 juli. (Alldeles söder om gränsen till Östergötland.)

Utsikten över mosseplanet. På det gamla skjutfältet kan man på våren uppleva ropen från tranor, gäss och svanar. höra enkelbäckasinens "gnäggande" och lyssna efter storspov, lungpipare och grönbena

Mer information via E-post!

En del av medlemmarna har redan anmält sin e-postadress till Naturskyddsföreningen. Till dessa har vi börjat skicka ut viss information via e-post. Det kan t.ex. vara :

- Påminnelse om aktiviteter,
- Nya aktiviteter som vi inte kunde få med i Anemonen (i år gällde det t.ex. studiecirklar startade av Kumla naturskyddsförening).
- Meddelande om någon aktivitet måste flyttas till ny datum eller tid.

Alltså: om du vill ha sådan information: Anmäl din e-post till Naturskyddsföreningen, eller direkt till sture@sturehermannsson.se

HÖSTPROGRAM 2012

Lördag 15 september	Svampexkursion <i>Avresa kl. 9.00 från Konsum Hallsberg. Därifrån åker vi till lämplig svamplokal.</i> <i>Ansvarig: Karl Gustaf tel. 0582-50440</i>
Lördag 29 september	Stenön <i>Ett naturreservat som är en "ö" med ovanligt vild natur i Tärnmossen norr om Haddebo. Stövlar nödvändiga.</i> <i>Avresa: Konsum Hallsberg kl. 9.00. Centralkiosken i Pålsboda 9.20</i> <i>Ansvarig: Arne tel. 0582-40758</i>
Onsdag 10 oktober	Från gummidäck till Sprängmattor <i>Studiebesök om tung återvinning hos företaget Ruba Gummi i Brändåsen. Begränsat antal. Föranmälan till Sture H. 0582-13587 senast fredag 5/10</i> <i>Avresa från Konsum Hallsberg kl. 14.30</i> <i>Ansvarig: Sven Nederman 0582-14342</i>
Tisdag 23 oktober	Besök hos Staffan Ullström <i>Han kommer att berätta lite om sitt jobb som fågeldoktorn, sina tavlor och kommande böcker.</i> <i>Det kommer att finnas möjlighet att handla kort m.m.</i> <i>Glöm inte pengar!</i> <i>Avresa från Konsum Hallsberg kl. 17.30</i>
Söndag 28 oktober	Medlemmarnas bilder <i>Ta med dig några bilder, digitala, dia eller kort, eller kom ändå.</i> <i>Kantakrogen, Hallsbergs hembygdsgård kl. 17.00</i> <i>Ansvarig: Ingela tel. 0582-16153</i>

Våra vänner i Kumla har också ett intressant program.
www.naturskyddsforeningen.se/kumla

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg.
Det har hänt att vi har varit tvungna att ändra efter att Anemonen kommit ut.
Kontrollera med vår hemsida eller ansvarig för punkten.
www.naturskyddsforeningen.se/hallsberg

Studie
främjandet

*Våra arrangemang
sker i samarbete med
Studiefrämjandet*

Svensk sommar: Vilket är blåast, havet eller blåelden? Från stranden mellan Ystad och Svarte.

Foto: Ingrid Ohlsson